

najbardziej aktywną działalność na polu rekreacji ruchowej prowadzą prywatne instytucje, a wśród nich kluby fitness. Organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego w natłoku innych obowiązków spychają problemy upowszechniania rekreacji ruchowej na ostatni plan. Prawdopodobnie przyczyną zaistniałej sytuacji jest ciągle powracający problem jakie miejsce w kulturze fizycznej powinna zajmować rekreacja ruchowa. Dowodem na niedostrzeżenie olbrzymiej roli rekreacji ruchowej w życiu polskiego społeczeństwa jest projekt właśnie przygotowywanej nowej ustawy o sporcie, w której w zasadzie brak jakichkolwiek zapisów dotyczących rekreacji ruchowej.

6. Współczesna rekreacja ruchowa ciągle zmienia swoje oblicze i dynamicznie się rozwija. Te zmiany powinny być uwzględnione także w procesie kształcenia specjalistycznych kadr. Współczesny instruktor rekreacji ruchowej powinien być nie tylko fachowcem w określonej dziedzinie aktywności ruchowej ale także animatorem, który umie pozyskiwać i zjednywać ludzi do systematycznych zajęć, oddziaływać na ich świadomość i rozbudzać zainteresowania. Problem ten został już dostrzeżony przez fachowców od animacji czasu wolnego i pewien zakres zagadnień z zakresu rekreacji ruchowej jest uwzględniany w procesie kształcenia animatorów na potrzeby turystyki.

АНАЛІЗ СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З РЕКРЕАЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Олена Андрєсва, Олександра Благії

*Національний університет фізичного виховання
і спорту України*

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Радикальні зміни, зокрема, політичні й економічні реформи в Україні, створюють нові умови для розвитку галузі освіти. Реформування освіти в Україні є частиною процесів оновлення

освітніх систем, що відбуваються останні двадцять років у європейських країнах і пов'язані з визнанням значимості знань. Ці зміни стосуються створення нових освітніх стандартів, оновлення та перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання [1, 2]. Це потребує наукового дослідження закономірностей розвитку та специфіки підготовки фахівців з рекреаційно-оздоровчої в нових умовах.

Проблема підготовки фахівців з фізичної рекреації розглядається в роботах багатьох авторів [2-5]. У зв'язку з цим, всебічний аналіз досвіду підготовки фахівців з рекреації визначення можливих шляхів його використання в умовах розвитку вітчизняного ринку рекреаційно-оздоровчих та туристських послуг представляється актуальним. З цієї метою нами були досліджені особливості підготовки фахівців з фізичної рекреації.

Методи дослідження: аналіз спеціальної науково-методичної літератури, інтернет-пошук інформації, контент-аналіз документальних матеріалів.

Результати дослідження. Цінний досвід підготовки фахівців з рекреаційної діяльності мають зарубіжні країни – передусім, Західної Європи та США – з їх потужною навчальною базою. У цей час тільки у США налічується більше 250 організацій, які здійснюють підготовку й підвищення кваліфікації фахівців з рекреації. В Канаді фах працівника дозвіллевої сфери здобувають на факультетах більш як 20 університетів. В зв'язку із зростанням потреби у спеціалістах їх підготовку здійснюють не лише навчальні заклади, а й молодіжні об'єднання, клуби, приватні організації [4].

Навчальний процес у зарубіжних країнах ґрунтується на діалектичній єдності практичного і теоретичного курсів. Практичні заняття можуть бути різними за тривалістю: суцільними (п'ять днів на тиждень), або паралельними (по кілька днів на практиці і в навчальному закладі). Практичному навчанню відводиться значна частина навчального процесу (табл. 1).

Орієнтовне співвідношення теоретичних та практичних занять у навчальному процесі зарубіжних спеціалістів рекреаційної сфери (за [5])

Країна	Обсяг практичного навчання (%)	Обсяг теоретичного навчання (%)
Франція	55-65	35-45
Великобританія	40-50	50-60
Італія	40	60
Німеччина	35-40	60-65
Бельгія	30	70
Польща	25	75
Данія	20	80
Росія	11-20	80-89

Характерними рисами системи підготовки зарубіжних фахівців з рекреації є:

- широкий вибір освітніх програм, пропонований різними організаціями;
- диференціація підготовки, що охоплює різні профілі професій;
- варіативність організаційних форм підготовки фахівців: очна, заочна, інтерактивна (Інтренет-тренінг, семінари, курси й ін.), підкріплювана забезпеченням навчально-методичними матеріалами (підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації, практикуми, бюлетені);
- орієнтація на встановлені національні нормативні вимоги, пропоновані до надання рекреаційних послуг (вимоги до методики тестування, до проведення занять, до місць проведення занять, до страхування, відповідальності інструктор і ін.);
- використання різних навчальних методів – апаратурних (аудіо, відео, слайди, Інтернет), письмові (щоденники, звіти, протоколи, результати спостережень та опитувань), графічні (схеми, діаграми, графіки, рисунки, фотокартки), друковані (книги, періодичні видання, доповіді, офіційні та статистичні

освітніх систем, що відбуваються останні двадцять років у європейських країнах і пов'язані з визнанням значимості знань. Ці зміни стосуються створення нових освітніх стандартів, оновлення та перегляду навчальних програм, змісту навчально-дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання [1, 2]. Це потребує наукового дослідження закономірностей розвитку та специфіки підготовки фахівців з рекреаційно-оздоровчої в нових умовах.

Проблема підготовки фахівців з фізичної рекреації розглядається в роботах багатьох авторів [2-5]. У зв'язку з цим, всебічний аналіз досвіду підготовки фахівців з рекреації визначення можливих шляхів його використання в умовах розвитку вітчизняного ринку рекреаційно-оздоровчих та туристських послуг представляється актуальним. З цією метою нами були досліджені особливості підготовки фахівців з фізичної рекреації.

Методи дослідження: аналіз спеціальної науково-методичної літератури, інтернет-пошук інформації, контент-аналіз документальних матеріалів.

Результати дослідження. Цінний досвід підготовки фахівців з рекреаційної діяльності мають зарубіжні країни – передусім, Західної Європи та США – з їх потужною навчальною базою. У цей час тільки у США налічується більше 250 організацій, які здійснюють підготовку й підвищення кваліфікації фахівців з рекреації. В Канаді фах працівника дозвіллевої сфери здобувають на факультетах більш як 20 університетів. В зв'язку із зростанням потреби у спеціалістах, їх підготовку здійснюють не лише навчальні заклади, а й молодіжні об'єднання, клуби, приватні організації [4].

Навчальний процес у зарубіжних країнах ґрунтується на діалектичній єдності практичного і теоретичного курсів. Практичні заняття можуть бути різними за тривалістю: суцільними (п'ять днів на тиждень), або паралельними (по кілька днів на практиці і в навчальному закладі). Практичному навчанню відводиться значна частина навчального процесу (табл. 1).

**Орієнтовне співвідношення теоретичних та практичних
занять у навчальному процесі зарубіжних спеціалістів
рекреаційної сфери (за [5])**

Країна	Обсяг практичного навчання (%)	Обсяг теоретичного навчання (%)
Франція	55-65	35-45
Великобританія	40-50	50-60
Італія	40	60
Німеччина	35-40	60-65
Бельгія	30	70
Польща	25	75
Данія	20	80
Росія	11-20	80-89

Характерними рисами системи підготовки зарубіжних фахівців рекреації є:

- широкий вибір освітніх програм, пропонуваній різними організаціями;
- диференціація підготовки, що охоплює різні профілі професій;
- варіативність організаційних форм підготовки фахівців: очна, заочна, інтерактивна (Інтренет-тренінг, семінари, курси й ін.), підкріплена забезпеченням навчально-методичними матеріалами (підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації, практикуми, бюлетені);
- орієнтація на встановлені національні нормативні вимоги, пропонувані до надання рекреаційних послуг (вимоги до методики тестування, до проведення занять, до місць проведення занять, до страхування, відповідальності інструктор і ін.);
- використання різних навчальних методів – апаратних (аудіо, відео, слайди, Інтернет), письмові (щоденники, звіти, протоколи, результати спостережень та опитувань), графічні (схеми, діаграми, графіки, рисунки, фотокартки), друковані (книги, періодичні видання, доповіді, офіційні та статистичні

документи, інструкції), «досвідчені» (вправи, рольові ігри, дискусії, розробка програм, моделювання) та ін.

Аналіз та систематизація досвіду підготовки фахівців у зарубіжних країнах дозволили запропонувати для вітчизняної освіти ефективні підходи підготовки кадрів в сфері рекреації.

В історії досліджень із проблеми підготовки кадрів з фізичної рекреації й оздоровчої фізичної культури в Україні можна виділити декілька етапів. Перший етап (1980-ті роки) – розроблялися теоретичні питання оздоровчої фізичної культури, другий етап підготовки фахівців включав відкриття на базі Українського університету фізичного виховання і спорту профільної спеціалізації «Рекреація й оздоровча фізична культура». Третій етап підготовки фахівців характеризується значним розширенням сфери діяльності. Так, у 2008 році Національний університет фізичного виховання і спорту України започаткував підготовку фахівців за напрямом здоров'я людини.

Сутність та специфіка професійної підготовки спеціаліста визначається в обґрунтованих навчальних планах та програмах.

Програма підготовки передбачає вивчення предметів циклу дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки, математичної та природничо-наукової підготовки, професійної та практичної підготовки.

На перших курсах навчання перевага надається фундаментальним дисциплінам: гуманітарної та соціально-економічної підготовки. Гуманітарні та соціально-економічні дисципліни розкривають картину сучасного світу, серед них – філософія, історія, іноземна мова та ін. Особлива увага на перших курсах надається формуванню знань, вмінь, навичок, необхідних для практичної рекреаційної діяльності, а саме для вивчення дисциплін математичної та природничо-наукової підготовки: анатомія людини, біохімія, фізіологія людини, гігієна, комп'ютерна техніка та математичні методи в рекреації та інші. Починаючи з третього року навчання перевага надається спеціальним дисциплінам. Цикл предметів професійної та практичної підготовки включає вивчення таких дисциплін: педагогіка, психологія, біомеханіка, загальна теорія

здоров'я, загальна теорія спорту для всіх, психологія здоров'я, основи науково-дослідної роботи, основи туризму та орієнтування, рекреаційні технології та інші.

Змістовне наповнення дисципліни рекреаційні технології передбачає надання студентам знань з основних понять та базових категорій фізичної рекреації, вивчення історичних передумов становлення і розвитку рекреації, закономірностей формування, функціонування та розвитку сфери рекреації на Україні, значення фізичної рекреації у житті людини, фізіологічного обґрунтування активного відпочинку, визначення функцій та основних ознак рекреаційної діяльності населення, сучасних концептуальних моделей фізичної рекреації, типів та видів рекреаційної діяльності, соціально-психологічних основ рекреаційної діяльності населення, організаційних основи дозвілля і рекреації в зарубіжних країнах. На основі отриманих знань студенти повинні уміти організовувати рекреаційно-дозвіллеву діяльність в різних ланках фізкультурного руху, використовувати в практичній діяльності рекреаційні та анімаційні програми засновані на різних видах рухової активності, використовувати передовий закордонний досвід в організації рекреаційних занять, застосовувати основні принципи проектування рекреаційної діяльності різних груп населення.

Система освіти таких спеціалістів передбачає поступовий перехід від навчальної діяльності до професійної на основі цілеспрямованого застосування таких активних методів навчання, як проблемні ситуації, ділові ігри, розігрування рольових функцій, практична діяльність. Практичне навчання передбачає обов'язкову участь студентів у практичних заходах та професійно-орієнтованих проектах, проходження неперервної шеститижневої практики в рекреаційних установах.

Ведеться робота з удосконалення змісту освіти і форм навчально-методичної роботи через оновлення робочих програм з навчальних дисциплін, розробки спецкурсів, впровадження концепції особистісно-орієнтованого навчання через підготовку курсових і дипломних робіт, наукові дослідження, розв'язання перспективних наукових проблем, внесення до навчального плану варіатив-

ної частини, розширення міжпредметних і міжциклових зв'язків, створення інтегрованих дисциплін.

Студенти вільно обирають тему курсової (дипломної) роботи із наданого переліку актуальних тем. Вибір тематики проходить завчасно, перед виходом студентів на практику, де вони можуть здійснити експериментальне дослідження проблеми.

Висновки.

У рамках багатоступінчастої системи, підготовки, що враховує ліцензійні вимоги до проведення фізкультурно-оздоровчої й рекреаційної діяльності, створена ефективна система підготовки й підвищення кваліфікації фахівців з рекреації.

Література:

1. Дутчак М.В. Спорт для всіх в Україні: теорія і практика. /М. В. Дутчак. К.: Олімпійська література, 2009. – 280 с.
2. Круцевич Т.Ю. Ретроспектива підготовки фахівців з рекреації в Україні / Т.Ю.Круцевич, О.В.Андрєєва, О.Л.Благій // Спортивна медицина. – 2009. – № 1 – 2. – С. 3 – 6.
3. Левицький В.В. Методологія підготовки спеціалістів по оздоровчій фізической культурі /В.В. Левицький // Наука в олімпійському спорті: Спец. випуск. – 2000. – С. 84 – 93.
4. Левицький В.В. Організація професійного навчання фахівців з оздоровчого фітнесу за кордоном / В.В. Левицький // Теорія і методи фіз. виховання і спорту. – 2004. – № 2. – С. 162 – 169.
5. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах / І.В.Петрова. К.: Кондор, 2005. – 408 с.